

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/231368,Gen-Leopold-Okulicki-Niedzwiadek.html>
27.02.2026, 02:31

Gen. Leopold Okulicki „Niedźwiadek”

Ostatni Komendant Główny Armii Krajowej skazany w moskiewskim procesie przywódców Polskiego Państwa Podziemnego urodził się 12 listopada 1898 r. w Bratucicach koło Okulic w powiecie Bochnia.

[Armia Krajowa](#) [Leopold Okulicki](#) [Polskie Państwo Podziemne](#) [Zbrodnie komunistyczne](#)

12.11

1898–1921. żołnierz komendanta

Leopold Okulicki urodził się 12 listopada 1898 r. w Bratucicach koło Okulic w powiecie Bochnia w zamożnej rodzinie chłopskiej. Jego rodzicami byli rolnicy Błażej i Anna z domu Korcyl, właściciele ośmiohektarowego gospodarstwa. Po ukończeniu szkoły powszechnej w Okulicach od 1909 r. uczył się w gimnazjum w Bochni. Ze względu na aktywny udział w działaniach niepodległościowych w latach wielkiej wojny 1914–1918 przerwał naukę; klasy siódmą i ósmą oraz maturę składał jako eksternista dopiero w kwietniu 1919 r. Pochodzenie społeczne Okulickiego i jego zaangażowanie w działalność niepodległościową niemal od dziecka stanowią fragment jednego z najważniejszych procesów w historii Polski – uzyskania przez polskich chłopów świadomości narodowej. W Galicji proces ten nastąpił zasadniczo na przełomie wieków XIX i XX, a jego ramowymi datami były lata 1846 (wywołana przez austriackich prowokatorów rzeź galicyjska – stłumienie rękami chłopów zrywu niepodległościowego w Galicji) i 1918–1920 (wojny o niepodległość). Budząca się świadomość narodowa wraz z narastającym poczuciem własnych interesów i aspiracji była niewątpliwie wynikiem działalności powstających w ciągu ostatniej ćwierci XIX w. partii ludowych zwalczanych przez Kościół i ziemiaństwo, mających już na początku XIX w. własnych liderów, którzy wpływali na posunięcia polskiej reprezentacji w parlamencie wiedeńskim i uchwały Sejmu Krajowego we Lwowie. Odbicie tych procesów można dostrzec w rodzinie Okulickiego. Zmiana w czerwcu 1882 r. nazwiska przez jego dziadka – z Kicka na Okulicki – zdaje się wskazywać na chęć awansu do szeroko rozumianej warstwy urzędniczo-ziemiańskiej, a posłanie młodego Leopolda do gimnazjum świadczy o zamiarze utworzenia mu lepszej drogi życiowej od tej, która była udziałem jego przodków. Dla chłopskiego syna stanowiło to wówczas tylko szansę, a ewentualny sukces zależał zawsze od charakteru, zdolności i pracowitości.

W gimnazjum Okulicki zetknął się z ideologią i działalnością niepodległościową. Galicja w dobie autonomii – z polską administracją, sądownictwem i szkolnictwem – stanowiła wówczas centrum narodowego życia kulturalnego i politycznego. Zabór austriacki był terenem działań legalnych i półlegalnych, mających na celu odzyskanie niepodległości, których inspiratorem był Józef Piłsudski i kierowana przez niego PPS-Frakcja Rewolucyjna. Środowiska pokładające nadzieje w ideach niesionych przez przyszłego Marszałka Polski grupowały się wokół powstałej w 1912 r. Komisji Tymczasowej Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych, a ich zbrojnym zapleczem miały być paramilitarne organizacje związane z poszczególnymi kierunkami politycznymi. Organizacje zbrojne miały stać się kadrą przyszłej armii polskiej, która w myśl planów Piłsudskiego powstałaby po wybuchu wojny światowej, wkroczeniu jednostki polskiej do zaboru rosyjskiego i nieuchronnym, jak sądził Piłsudski, wybuchu w Królestwie Polskim powstania zbrojnego.

Okulicki od maja 1913 r. działał w patriotycznych organizacjach paramilitarnych, związanych

ideowo z Józefem Piłsudskim, m.in. w Związku Strzeleckim w Bochni. W maju 1914 r. zdał egzamin podoficerski. Po wybuchu I wojny światowej, w tydzień po wymarszu 1. Kompanii Kadrowej (6 sierpnia 1914 r.), zgłosił się do Legionów. Jednak już we wrześniu 1914 r. został zwolniony jako niezdolny do służby ze względów zdrowotnych. Zapewne w tym niefortunnym początku kariery wojskowej późniejszego generała odegrały niemałą rolę jego młodociany wiek i niski wzrost. Dalsze koleje tej kariery są dość dobrze znane. Został żołnierzem 3. pułku II Brygady. Pod pseudonimem „Sęp” brał udział w zaciętych bojach pod Kostiuchnówką (4-7 lipca 1916 r.), zakończonych odwrotem nad rzekę Stochod, gdzie oddziały polskie były w ogniu jeszcze do października 1916 r. Udział w tych walkach przyniósł Okulickiemu pierwsze odznaczenia i awanse: w lecie tego roku został kapralem, a w październiku awansował do stopnia sierżanta.

Znad Stochodu brygady legionowe zostały wycofane na Mazowsze, gdzie przebrojono je i szkolono według wzorów niemieckich z myślą o przekształceniu w formacje kadrowe przyszłego wojska polskiego, tzw. Polskiej Siły Zbrojnej - Polnische Wehrmacht, które miały być tworzone pod nadzorem niemieckim. Pod względem politycznym decyzje te były następstwem aktu państw centralnych z 5 listopada 1916 r. W 1917 r. Okulicki uczęszczał na kurs oficerski w Zegrzu. Zwrot w wydarzeniach wojennych, rewolucja lutowa w Rosji i zarysowująca się przegrana państw centralnych skłoniły Piłsudskiego do porzucenia obozu Austrii i Prus - z tej strony nie można już było oczekiwać żadnych zasadniczych koncesji na rzecz sprawy polskiej. Pretekstem do zerwania stała się sprawa przysięgi, jakiej władze niemieckie zażądały od legionistów (już żołnierzy Polskiej Siły Zbrojnej). W lipcu 1917 r. zdecydowana większość żołnierzy I i III Brygady odmówiła na rozkaz Komendanta Piłsudskiego złożenia przysięgi. Żołnierze i oficerowie pochodzący z Królestwa Polskiego zostali internowani w Szczypiornie i Beniaminowie, a Galicjan wcielono do armii austriackiej. Być może w okresie reorganizacji jednostek legionowych (listopad 1916 - lipiec 1917 r.) Okulicki przeszedł do III Brygady. Mogłaby na to wskazywać jego postawa w czasie kryzysu przysięgowego, gdy II Brygada złożyła przysięgę, oraz późniejsza służba w 4. pułku piechoty Legionów wywodzącym się z III Brygady. W lipcu 1917 r. Okulicki odmówił złożenia przysięgi. Jako Galicjanin został we wrześniu tego roku przymusowo wcielony do armii austriackiej i skierowany do szkoły oficerów rezerwy w Koszycach (styczeń-marzec 1918 r.). Po jej ukończeniu skierowano go na front włoski. W sierpniu 1918 r. zdezerterował i powrócił do Bochni, skąd po pewnym czasie przeniósł się do Krakowa. Wstąpił wówczas do Polskiej Organizacji Wojskowej (POW), założonej na rozkaz Piłsudskiego jeszcze we wrześniu 1914 r. i działającej we wszystkich środowiskach polskich w konspiracji przed państwami centralnymi. W tym okresie POW przygotowywała się do przejęcia władzy z rąk administracji rozpadających się Austro-Węgier. 31 października 1918 r. Okulicki uczestniczył w kierowanej przez płk. Bolesława Roję, swego byłego dowódcę z 3. pułku II Brygady, akcji rozbrajania Austriaków i ustanawiania pierwszych polskich instytucji w Krakowie. Na początku listopada 1918 r. sformułował w Bochni pluton piechoty spośród gimnazjalistów należących do POW i wraz z nim wszedł w skład organizującego się ponownie 4. pułku piechoty Legionów.

W nocy z 31 października na 1 listopada 1918 r. składające się z Ukraińców jednostki byłej armii austriackiej, na rozkaz Ukraińskiej Rady Narodowej, powstałej 19 października 1918 r., podjęły próbę opanowania Lwowa (Ukraińcy byli najmniejszą grupą narodowościową w tym mieście) i rozpoczęły ustanawianie administracji ukraińskiej w Galicji Wschodniej. Proklamowano Zachodnioukraińską Republikę Ludową z tymczasową stolicą w Stanisławowie. We Lwowie rozpoczęły się zacięte walki polskich jednostek ochotniczych sformowanych z mieszkańców miasta i byłych wojskowych dowodzonych przez kapitana Czesława Mączyńskiego z jednostkami Ukraińskiej Halickiej Armii. Zakończyły się one wyparciem Ukraińców z miasta i utworzeniem

przez nich pierścienia otaczającego Lwów. Głośne w całej Polsce hasło „odsieczy Lwowa” było wówczas jednym z ważniejszych czynników przyspieszających powstanie polskiej państwowości. Po wybuchu walk z Ukraińcami Okulicki, bezpośrednio po nominacji na stopień podchorążego, jako dowódca plutonu w 5. kompanii 4. pułku piechoty Legionów uczestniczył w starciach w rejonie Przemyśla i w przełamaniu ukraińskiej blokady wokół Lwowa w listopadzie 1918 r. W następnych miesiącach wraz ze swym pułkiem brał udział w potyczkach z oddziałami ukraińskimi w rejonie Lwowa. 3 lutego 1919 r. zgłosił się na ochotnika i samodzielnie zniszczył granatami stanowisko karabinu maszynowego blokującego ogniem pozycje 5. kompanii. Został wówczas ranny i do maja leczył się w szpitalu. W tym czasie, w marcu, 4. pułk piechoty Legionów odwołano z frontu ukraińskiego w rejon Zegrze-Jabłonna w celu reorganizacji.

[Zapoznaj się z biogramem generała Leopolda Okulickiego na portalu Biogramy IPN.](#)

Polecamy:

- [Wystawa: Leopold Okulicki](#)
- [Artykuły na portalu przystanekhistoria.pl](#)
- [Publikacja: Generał Leopold Okulicki 1898-1946](#)
- [Publikacja: Pokolenia wolnej Polski](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Armia Krajowa, Polskie Państwo Podziemne, Zbrodnie komunistyczne

Biografie

Gen. Leopold Okulicki „Niedźwiadek”